

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

О.В. Куклін

« 27 » лютого 2020 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для здобуття освітнього ступеня бакалавр
за спеціальністю 051 «Економіка»

на основі освітньо-кваліфікаційного рівня
молодший спеціаліст

РОЗГЛЯНУТО

та рекомендовано на засіданні кафедри
економіки, підприємництва
та маркетингу
протокол № 4 від 27.01. 2020 р.

Черкаси 2020

Програма фахового вступного випробування для здобуття освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 051 «Економіка» / Розробники: Кузнецова Н.Б., Данилевська Л.С., Долока Л.В., Черкаський державний бізнес-коледж. – Черкаси, 2019. – 29 с.

Розробники:

Кузнецова Н.Б., к.е.н., завідувач кафедри економіки,
підприємництва та маркетингу
Данилевська Л.С., викладач I категорії,
Долока Л.В. викладач вищої категорії

*Затверджено на засіданні приймальної комісії
Черкаського державного бізнес-коледжу
(протокол № 3 від «21» лютого 2020 р.)*

© Черкаський державний
бізнес-коледж, 2020

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	4
2. Характеристика змісту програми	4
3. Зміст навчальної дисципліни «Економіка і фінанси підприємства»	6
4. Зміст навчальної дисципліни «Планування та організація діяльності підприємства»	15
5. Взірець екзаменаційного білету з фахового вступного Випробування	22
6. Критерії оцінювання	27

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування для здобуття освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 051 «Економіка» в Черкаському державному бізнес-коледжі складається з пояснювальної записки, переліку тем, що виносяться на вступні випробування, вимог до рівня підготовки, критеріїв оцінювання знань та списку рекомендованої літератури.

Мета фахового вступного випробування – визначення фахового рівня підготовленості вступників, які бажають продовжити навчання для отримання освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 051 «Економіка».

Вимоги до фахового рівня підготовленості вступників.

Обов'язковою умовою для вступу на здобуття освітнього ступеня бакалавра за скороченим терміном навчання є:

- наявність диплома освітньо-кваліфікаційного рівня - молодший спеціаліст за спорідненою спеціальністю;
- сертифікат ЗНО з української мови та літератури як обов'язковий і один сертифікат ЗНО з двох конкурсних предметів на вибір: математики або історії України за 2017 - 2020 роки;
- успішне складання фахового вступного випробування.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

Програму фахового вступного випробування складено у відповідності до вимог Освітньо-професійної програми підготовки фахівців за ОКР «молодший спеціаліст» спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

За структурою фахове вступне випробування зі спеціальності 051 «Економіка» включає завдання з двох фахових дисциплін: «Економіка і фінанси підприємства», «Планування та організація діяльності підприємства» та складається з наступних елементів, які входять до кожного білету:

- тестових завдань: до кожного білету з кожної із зазначених дисципліни входить блок тестових завдань закритого типу по 10 тестів (з наведених чотирьох варіантів відповідей належить обрати один правильний);

- практичного завдання: до кожного білету з дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» входить два практичних завдання та «Планування та організація діяльності підприємства» - одне практичне завдання (табл. 1).

Таблиця 1

Структура екзаменаційного білета

№	Назва дисципліни	Види та кількість завдань
1.	Економіка і фінанси підприємства	1 - блок тестових завдань 2 - практичних завдання
2.	Планування та організація діяльності підприємства	1 - блок тестових завдань 1 - практичне завдання
Разом:		5

Білету охоплюють всі теми із зазначених дисциплін, відповідно до ОПП молодшого спеціаліста за спеціальністю 051 «Економіка».

Для підготовки і складання фахового вступного випробування вступникам відводиться три астрономічні години (180 хв).

Порядок проведення фахового вступного випробування визначається Правилами прийому до Черкаського державного бізнес-коледжу.

ПРОГРАМА

Зміст навчальної дисципліни «ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА»

Змістовий модуль 1. Економіка підприємства

Тема 1. Підприємство в сучасній системі господарювання

Поняття і характерні риси підприємства, основні види його діяльності. Нормативно-правові основи функціонування підприємств. Види підприємств, їх характеристика. Роль і місце підприємств в структурованому ринковому середовищі. Об'єднання підприємств, їх ознаки, види та особливості господарювання. Підприємство як майновий комплекс та ресурсопереробна система. Поняття підприємства як організаційно відокремленої та економічно самостійної ланки народного господарства. Зовнішні та внутрішні фактори розвитку підприємства. Особливості визначення місії та головних напрямків діяльності підприємств різних форм власності та сфер діяльності. Мета створення, особливості та ефективність діяльності добровільних та інституціональних об'єднань підприємств.

Тема 2. Трудові ресурси підприємства

Поняття персоналу, його класифікація та характеристика за професійно-кваліфікаційною ознакою. Визначення чисельності окремих категорій працівників на підприємстві. Продуктивність праці персоналу, сутність, методи визначення та чинники зростання. Мотивація праці, її зміст, види і методи підвищення вмотивованості праці. Система організації праці, форми та системи оплати праці. Показники руху персоналу. Кадрова політика підприємства. Структура заробітної плати: основна, додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, надбавки до заробітної плати та організація преміювання. Вибір оптимальних форм і систем оплати праці на підприємствах різних форм власності. Зарубіжний досвід формування та ефективного використання трудового потенціалу фірми. Тенденції динаміки структури персоналу в окремих галузях і сферах діяльності. Конкурсно-контрактна система найму працівників фірми. Резерви

підвищення продуктивності праці та шляхи їх використання за сучасних умов господарювання.

Тема 3. Капітал та основні засоби підприємства

Загальна характеристика капіталу і виробничих засобів, їх склад і структура. Амортизація і знос основних засобів. Показники ефективності використання основних засобів. Поняття нематеріальних ресурсів, їх види та характеристика. Особливості обліку і оцінки основних виробничих фондів. Переоцінка основних виробничих засобів. Ефективність різних форм відтворення основних засобів.

Тема 4. Нематеріальні ресурси та оборотні кошти підприємства

Поняття нематеріальних ресурсів, їх види та характеристика. Поняття, склад і структура оборотних коштів підприємства, джерела їх формування. Особливості нормування оборотних коштів на підприємстві. Оцінка ефективності використання оборотних коштів та напрямки підвищення ефективності їх використання. Патентування та державна реєстрація окремих видів нематеріальних ресурсів. Поняття нематеріальних активів, їх оцінка. Практичне значення основних та оборотних фондів для здійснення виробничого процесу. Терміни служби устаткування, їх оптимізація. Напрямки підвищення ефективності використання основних виробничих фондів підприємства. Ремонт і модернізація основних фондів. Методи і способи оцінки нематеріальних активів підприємства. Амортизація нематеріальних активів.

Тема 5. Інноваційно-інвестиційна діяльність підприємства

Зміст, види і напрямки інноваційної діяльності. Інноваційний потенціал підприємства і показники його оцінки. Поняття інвестиційних ресурсів, їх види та джерела фінансування. Поняття, види і стадії інвестиційних проектів. Методи і способи оцінки ефективності інвестиційних проектів. Особливості державного регулювання інноваційної діяльності. Напрямки підвищення ефективності здійснення інноваційної діяльності на підприємстві. Особливості вітчизняного інвестиційного проектування. Поняття ризику при здійсненні інвестиційної

діяльності підприємства. Методи оцінки ризикованості інвестиційних проєктів, їх переваги та недоліки. Вплив нововведень на економічні, соціальні та екологічні показники діяльності підприємств України. Інноваційний менеджмент у ринковій системі господарювання. Інноваційні стратегії зарубіжних і вітчизняних фірм. Інвестування як метод фінансового забезпечення відтворення основних засобів. Прямі та портфельні іноземні інвестиції, кредитні лінії іноземних інвесторів. Пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні

Тема 6. Система планування на підприємстві

Сутність планування, його види та особливості організації на підприємстві. Система планів підприємства, їх взаємозв'язок. Поточний план діяльності підприємства, його зміст і структура. Виробничий процес і принципи його організації. Типи виробництва та їх техніко-економічна характеристика. Сутність та завдання стратегічного планування на підприємстві. Сутність, значення і завдання тактичного планування. Суть, завдання і зміст оперативно-виробничого планування на підприємстві. Методи і форми організації виробництва. Виробнича інфраструктура. Стратегія розвитку підприємства і бізнес-планування. Зарубіжний досвід планування діяльності підприємств. Тенденції розвитку потокового виробництва в Україні та інших країнах світу. Об'єктивна необхідність і тенденції розвитку диверсифікації виробництва. Спеціалізація, кооперування і конверсія виробничих підприємств, їх сутність і об'єктивна необхідність.

Тема 7. Організація виробництва та його обслуговування

Виробничий процес і принципи його організації. Складові виробничого процесу. Типи виробництва та їх техніко-економічна характеристика. Одиначне виробництво. Серійне виробництво. Масове виробництво. Методи організації виробництва. Потокове виробництво. Непотокове виробництво. Виробнича потужність підприємства, її види. Сутність та види поточкових ліній. Форми організації виробництва. Виробничий цикл і його структура. Шляхи підвищення рівня використання виробничих потужностей. Техніко-технологічна база підприємства, її складники та ефективні способи формування на підприємстві. Лізинг як форма оновлення

технічної бази виробництва. Суспільні форми організації виробництва.

Тема 8. Продукція: сутність, різновиди і конкурентоспроможність

Сутність і види продукції. Показники та методи оцінювання якості продукції. Конкурентоспроможності продукції, методи її оцінки. Стандартизація та сертифікація продукції. Державний нагляд за якістю та внутрішньовиробничий технічний контроль. Технічні, організаційні та соціальні заходи підвищення якості та конкурентоспроможності продукції. Міжнародні системи сертифікації та національні системи якості. Система управління якістю продукції.

Тема 9. Витрати підприємства

Поняття витрат, їх класифікація. Поняття собівартості продукції, види. Методи калькулювання. Поняття ціни, її функції, види цін. Управління витратами на підприємстві. Цінова політика підприємства. Основні напрямки зменшення собівартості продукції на підприємстві. Особливості калькуляції собівартості продукції на підприємстві. Вибір стратегії ціноутворення на підприємстві. Напрямки удосконалення ціноутворення на продукцію в Україні. Обґрунтування та вибір стратегії зниження поточних витрат на підприємствах України. Можливі напрямки удосконалення ціноутворення на продукцію (послуги) в Україні.

Тема 10. Результативність діяльності підприємства

Поняття доходу, його значення. Види доходів. Порядок формування прибутку підприємства. Класифікація видів прибутку. Рентабельність підприємства. Основні напрямки підвищення ефективності діяльності підприємства в ринковому середовищі. Державна політика оподаткування та прибутковість підприємств. Динаміка та шляхи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки. Зовнішні чинники підвищення ефективності виробництва. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства. Динаміка і шляхи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України. Розподіл і використання прибутку підприємства. Основні підходи до

використання обліково-звітної інформації для оцінки фінансово-економічного стану підприємства. Оцінка ліквідності, платоспроможності та кредитоспроможності підприємства. Динаміка рівня прибутковості підприємств різних галузей економіки в Україні.

Змістовий модуль 2. Фінанси підприємства

Тема 11. Основи фінансів підприємства

Сутність і функції фінансів підприємства. Передумови ефективного функціонування фінансів підприємства. Грошові фонди та фінансові ресурси. Порядок формування фінансових ресурсів підприємства. Фінансові джерела розвитку підприємства. Основи організації фінансів підприємств. Суб'єкти фінансових відносин. Фінансова діяльність та зміст фінансової роботи. Напрямки фінансової роботи підприємства. Поточна та оперативна фінансова робота. Зміст та завдання управління фінансами підприємств.

Тема 12. Грошові розрахунки підприємств

Розрахункові та касові операції. Сутність грошових розрахунків підприємств. Безготівкові та готівкові розрахунки. Розрахунки за товарними та нетоварними операціями. Проведення касових операцій. Види банківських рахунків і порядок їх відкриття. Форми безготівкових розрахунків. Принципи організації розрахунків. Розрахунки платіжними дорученнями. Розрахунки платіжними вимогами-дорученнями. Розрахунки чеками. Розрахунки акредитивами. Вексельна форма розрахунків. Розрахунково-платіжна дисципліна та її вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств.

Тема 13. Грошові надходження підприємств

Характеристика і склад грошових надходжень підприємств. Доходи від реалізації продукції, робіт, послуг. Доходи від фінансово-інвестиційної діяльності та іншої діяльності. Фінансовий лізинг. Формування валового і чистого доходу. Характеристика та склад грошових надходжень підприємства. Доходи від операційної діяльності. Виручка від реалізації продукції/ послуг – основне джерело доходів підприємства.

Фактори, що впливають на виручку від реалізації продукції. Планування виручки й оперативний контроль за надходженням виручки від реалізації продукції. Грошові надходження від інвестиційної, фінансової та іншої звичайної діяльності. Доходи і збитки від надзвичайних операцій. Формування загального валового й чистого доходу.

Тема 14. Оподаткування підприємств

Система оподаткування підприємств. Сутність і призначення системи оподаткування підприємства. Використання податків для регулювання діяльності підприємства. Оподаткування прибутку підприємства. Платежі за ресурси/ Плата за землю. Податок із власників транспортних засобів. Податок на нерухоме майно. Сплата підприємствами непрямих податків. Податок на додану вартість та його вплив на діяльність підприємства. Сплата акцизного збору. Митні платежі. Платежі (збори) на загальнообов'язкове державне пенсійне і соціальне страхування. Місцеві податки й збори. Оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

Тема 15. Кредитування підприємств

Основи кредитування підприємства. Кругообіг грошових коштів та необхідність залучення кредитів. Види кредитів, що надаються підприємствам. Банківське кредитування підприємства. Загальна характеристика банківських кредитів. Методика оцінки платоспроможності позичальника та порядок надання кредиту. Порядок нарахування відсотків за депозитними й кредитними операціями. Порядок погашення банківського кредиту. Небанківське кредитування підприємств. Комерційне кредитування. Лізингове кредитування. Кредитування малих та середніх підприємств. Кредитування малих підприємств. Фінансово-кредитна підтримка суб'єктів підприємницької діяльності. Кредитування підприємств за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних інститутів. Кредитування підприємств за рахунок відкриття кредитних ліній міжнародними валютно-кредитними організаціями. Кредитування експорту вітчизняних підприємств за рахунок ресурсів міжнародних фінансово-кредитних інститутів.

Тема 16. Фінансове планування на підприємстві

Призначення й форми фінансового планування. Фінансова стратегія підприємства. Зміст та методи фінансового планування. Зміст поточного фінансового плану та порядок його складання. Зміст і значення оперативного фінансового плану. Платіжний календар.

Тема 17. Оцінка фінансового стану підприємства

Цілі й призначення оцінки фінансового стану підприємства. Методи оцінки фінансового стану підприємства. Програма та послідовність етапів фінансового аналізу. Інформаційне забезпечення оцінки фінансово-господарського стану підприємства. Документація фінансової звітності підприємства: бухгалтерський баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів. Оцінка ліквідності і платоспроможності. Показники ділової активності. Показники рентабельності. Аналіз фінансової стійкості підприємства. Ринкові показники Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Тема 18. Фінансова санація та банкрутство підприємства

Фінансова санація підприємства, її економічний зміст та порядок проведення. Фінансова криза на підприємстві: симптоми та фактори, що її спричиняють. Економічна сутність санації підприємства. Прийняття рішення про фінансове оздоровлення підприємства. Порядок проведення фінансової санації. Планування та фінансування санації підприємства. План санації. Санаційна спроможність підприємства та її оцінка. Внутрішні фінансові джерела санації. Санація із залученням коштів власників підприємства. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника. Фінансова участь персоналу у санації підприємства. Державна фінансова підтримка санації підприємств. Економіко-правові аспекти санації та банкрутства підприємства. Необхідність, функції та завдання інституту банкрутства підприємств. Порядок оголошення підприємства банкрутом. Задоволення претензій кредиторів. Фінансова санація на ухвалу господарського суду. Мирова угода. Санація через реорганізацію (реструктуризацію). Приховане, фіктивне та навмисне банкрутство.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бердинець М. Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємства: навчальний посібник / М. Д. Бердинець, Л. П. Довгань – К.: Центр навчальної літератури, 2018 – 370 с.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства. Навчальний посібник./ І.М. Бойчик – К.: Атака, 2004. – 321-338 с.
3. Гетьман О. О. Економіка підприємства: навч. посіб. – 2-ге видання. / Гетьман О. О., Шаповал В. М — К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 480 с.
4. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства: навч.посіб. – 2-ге видання. / В. І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б. В. Погріщук – К.: Центр навчальної літератури, 2012 – 302 с.
5. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов — К.: Центр учбової літератури, 2011. – 728 с.
6. Непочатенко О.О. Фінанси підприємства: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 504 с.
7. Яркіна Н.М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н.М.Яркіна – Київ : Ліра - К, 2016. – 596 с.
8. Шарко М.В. Економіка підприємства : навч. посіб. / М.В. Шарко. – К. : Ліра -К, 2014. – 436 с.

Додаткова

1. Апопій В. В. Основи підприємництва : навч. посіб. / В.В. Апопій, Н.О. Шутовська, С.А. Середа. – К. : Ліра - К, 2014. – 324 с.
2. Барінов В. А. Бизнес-планирование: Учебное пособие / Барінов В.А. – М.: Форум, 2006. – 272 с.
3. Воронкова В.Г. Основи підприємництва: теорія та практикум: навч. посіб. / В.Г. Воронкова. – К. : Ліра - К, 2014. – 455 с.
4. Герасимчук В.Г. Економіка та організація виробництва: Підручник / За ред. В.Г. Герасимчука, А.Е. Розенплентера. – К.: Знання, 2007. – 678 с.
5. Гой І. В. Підприємництво : навч. посіб. / І.В. Гой. – К. : ЦУЛ,

2013. – 368 с.

6. Захарчин Г.М. Основи підприємництва : навч. посіб. / Г.М. Зазарчин. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Ліра - К, 2013. – 407 с.
7. Ковтун О.І. Стратегія підприємства: Підручник/ О.І. Ковтун. – К.: Новий світ-2000. , 2009. – 680 с.
8. Кривоніс П. Ю. Бізнес-планування на підприємстві. Навчальний посібник./ П.Ю. Кривоніс – К.: МАУП, 2005. – 160 с.
9. Македон В.В. Бізнес-планування: Навч. посібник — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 236 с.
10. Швайка Л.А. Планування діяльності підприємства / Л.А. Швайка. – К.: Ліра - К, 2014. – 268 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.me.gov.ua.
2. Офіційний сайт Наукової бібліотеки «Буковина» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://buklib.net/>.
3. Офіційний сайт Першої української електронної бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : – <http://pidruchniki.com.ua>.
4. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
6. Офіційний сайт організації економічного співробітництва та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.oecsr.org
7. Офіційний сайт Верховної ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

Зміст навчальної дисципліни «ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

Змістовий модуль 1. Системна характеристика планування

Тема 1. Сутність та організаційно-методичні основи планування діяльності підприємства

Планування як наука. Предмет, об'єкти і методи дослідження. Загальна характеристика планування, етапи процесу планування. Планування як функція управління підприємством. Принципи, функції та методи планування. Необхідність планування діяльності підприємства. Процес планування і вибір рішень. Організація розробки планів на підприємстві. Види планування та особливості організації на підприємстві. Планування діяльності підприємства як функція виробничого менеджменту, його необхідність в сучасних умовах. Стратегічне планування на підприємстві. Тактичне планування на підприємстві. Система планів підприємства.

Тема 2. Планування реалізації продукції

Роль маркетингових досліджень при формуванні виробничої програми підприємства. Формування плану збуту з урахуванням досліджень ринку, життєвого циклу продукції і детермінантів попиту. Планування реклами. Види реклами. Планування збуту продукції. Оцінювання попиту та прогнозування збуту. Аналіз потреб споживачів та аналіз конкурентів у процесі маркетингового дослідження. Маркетингові дослідження, їхній зміст, цілі та види. Прогнозування ринку. Планування асортименту, якості, каналів і строків реалізації продукції.

Тема 3. Виробнича програма підприємства та її обґрунтування виробничою потужністю

Виробнича програма підприємства, її зміст та основні завдання. Натуральні вимірники виробничої програми. Планування обсягів виробництва продукції у вартісному виразі. Вартісні показники виробничої програми: товарна, валова, реалізована продукція. Оптимізація виробничої програми

підприємства. Планування залишків незавершеного виробництва. Методи формування виробничої програми підприємства. Види виробничої потужності, чинники, що її визначають, послідовність розрахунків. Визначення максимально можливого випуску продукції за наявної потужності. Система показників виробничої потужності. Методика розрахунку виробничої потужності. Шляхи поліпшення використання виробничої потужності підприємства. Формування виробничої програми в ринкових умовах і її обґрунтування виробничою потужністю підприємства.

Тема 4. Оперативно-календарне планування та регулювання виробництва

Зміст і завдання оперативно-календарного планування. Види і системи оперативного планування. Оперативне регулювання роботи підприємства. Особливість оперативно-календарного планування в одиничному виробництві. Оперативно-календарне планування в серійному виробництві. Оперативно-календарне планування в масовому виробництві. Особливості оперативно-календарного планування на підприємстві в умовах ринкового режиму господарювання. Роль і місце оперативно-виробничого планування в системі управління підприємством.

Змістовий модуль 2. Планування ресурсного забезпечення

Тема 5. Планування матеріально-технічного забезпечення діяльності підприємства

Зміст планування МТЗ та послідовність його розробки. Планування потреби в матеріальних ресурсах. Запаси і регулювання їх розмірів. Матеріальні баланси. Вибір постачальника та планування поставок матеріальних ресурсів. Планування потреби в матеріально-енергетичних ресурсах. Шляхи удосконалення матеріального-технічного забезпечення підприємства. Сучасні методи планування потреби в матеріальних ресурсах.

Тема 6. Планування персоналу та оплати праці

Завдання, зміст, вихідні дані, показники плану з персоналі.

Планування кадрової структури підприємства. Загальна і додаткова потреба в персоналі. Планування чисельності персоналу. Методи розрахунку чисельності персоналу. Планування чисельності персоналу за категоріями. Планування продуктивності праці. Методи планування продуктивності праці. Фактори підвищення продуктивності праці. Види заробітної плати. Структура фонду оплати праці: основна заробітна плата, додаткова заробітна плата, заохочувальні і компенсаційні виплати. Схема формування фонду заробітної плати робітників. Плановий фонд заробітної плати робітників-погодинників, робітників-відрядників.

Тема 7. Планування витрат

Мета та завдання розробки плану собівартості продукції. Методи калькулювання продукції. Класифікація витрат. Складання кошторису витрат на виробництво. Планування витрат виробничої собівартості. Планування витрат структурних підрозділів методом бюджетування. Калькулювання собівартості окремих видів продукції. Планування витрат на виробництво продукції. Методи планування витрат та собівартості продукції.

Тема 8. Планування фінансів

Сутність і завдання фінансового плану. Зміст фінансового планування на підприємстві. Вихідні дані планування фінансових результатів. Види фінансового планування. Планування потреби в фінансових ресурсах. Планування цін, прибутку і рентабельності. Методи планування прибутку. Баланс доходів і видатків (бюджет підприємства).

Змістовий модуль 3. Основи організації виробництва на підприємстві

Тема 9. Організаційні основи виробництва

Сутність і суспільне значення виробництва. Основні принципи організації виробництва. Завдання організації виробництва. Організаційні основи виробничих систем. Еволюція організації виробництва. Підприємство – складна виробнича система. Структура виробничої системи. Елементи виробничої системи. Просторова структура виробничої системи. Часова

структура виробничої системи.

Тема 10. Виробничий процес і організаційні типи виробництва

Виробничий процес, його види і структура. Принципи раціональної організації виробничого процесу. Організаційні типи виробництва, їх техніко-економічні особливості. Планування виробничого процесу. Основні принципи раціональної організації виробничого процесу: характеристики та умови застосування. Основи проектування технологічного та виробничого процесів.

Тема 11. Організація виробничого процесу у часі та просторі

Виробничий цикл виробів та його структура. Види руху деталей у виробничому процесі Тривалість виробничого циклу простого виробничого процесу (виробу). Тривалість виробничого циклу складного виробу. Організація виробничих процесів у просторі. Організація руху предметів праці у виробництві. Просторове розташування підприємства. Шляхи та резерви скорочення тривалості виробничого циклу.

Змістовий модуль 4. Особливості різних методів організації виробництва

Тема 12. Методи організації виробництва

Сутність та чинники вибору методу організації виробництва. Загальна характеристика методів організації виробництва. Методи організації непотокового виробництва. Поточковий метод організації виробництва. Партіонне виробництво. Розрахунок розміру партії деталей. Особливості організації ділянок серійного складання виробів. Сучасні проблеми застосування різних методів організації виробництва. Переваги та недоліки різних методів організації виробництва.

Тема 13. Організація трудових процесів і робочих місць

Трудовий процес як елемент виробничого процесу. Мета і завдання організації праці на підприємстві. Принципи організації праці. Організація і обслуговування робочих місць. Класифікація

робочих місць. Вимоги до організації робочого місця. Форми організації праці. Шляхи удосконалення організації праці. Методичні основи проведення аналізу трудових процесів і затрат робочого часу. Роль і значення нормування праці.

Тема 14. Організація обслуговування виробничого процесу

Виробнича інфраструктура та її вплив на економіку підприємства. Забезпечення виробництва технологічним оснащенням. Ремонтне обслуговування устаткування. Енергетичне забезпечення виробництва. Матеріальне обслуговування виробництва. Планування забезпечення виробництва інструментом. Планування транспортного обслуговування виробництва. Стан і тенденції розвитку технічного обслуговування виробництва. Організація енергетичного господарства на підприємстві. Організація інструментального господарства підприємства. Основними напрямками вдосконалення організації допоміжних господарств.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бурик А. Ф. Планування діяльності підприємства: навч. посіб. / Бурик А. Ф, Світовий О. М., Мачушенко О. І та інші - К.: «Центр учбової літератури», 2017. -260 с.
2. Васильков В. Г. Організація виробництва: Навч. посібник / В. Г. Васильков - К.: КНЕУ, 2003. - 524 с.
3. Гриньова В. М. Організація виробництва: Підручник / В. М. Гриньова, М. М. Салун. - К.: Знання, 2009. - 582 с.
4. Гуменюк В. Я. Планування та організація виробничої діяльності підприємства : навч. посіб. / В. Я. Гуменюк, Г. М. Юрчик. - Рівне : НУВГП, 2009. - 145 с.
5. Іванова В. В. Планування діяльності підприємства: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 472 с.
6. Москалюк В.Є. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. / За заг. ред. В. Є. Москалюка. — К.: КНЕУ, 2005. — 384 с.
7. Тарасюк Г.М. Планування діяльності підприємства : навч. посібник / Г. М. Тарасюк, Л. І. Шваб. - 4-те вид. - К.: Каравела, 2011. - 352 с.
8. Тарасюк Г.М. Планування діяльності підприємства. Практикум: навчальний посібник для вузів / Г. М. Тарасюк . – Київ : Кондор, 2009 . – 263 с.
9. Швайка Л. А. Планування діяльності підприємства / Л. А. Швайка. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2016. – 268 с.
10. Шемко О. В. Планування діяльності підприємства: Навчальний посібник / О. В. Шемко – К.: «Центр учбової літератури», 2006. – 296 с.

Додаткова:

1. Березін О. В. Економіка підприємства: Навчальний посібник / О. В. Березін. – К.: Знання, 2009. – 390 с.
2. Гетьман О. О. Економіка підприємства: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.
3. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства: Навчальний посібник / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погрішук .

- К.: Центр навчальної літератури. – 2010. – 304 с.
4. Організація і планування виробництва: Навчальний посібник. / За заг. ред. В. К. Костюка. – К.: Університет „Україна”, 2006. – 331 с.
 5. Організація і планування на підприємстві: Навчальний посібник / [Г. А. Семенов, В. К. Станчевський та ін.] – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 528 с.
 6. Пасічник В. Г. Планування діяльності підприємства: Навчальний посібник / В. Г. Пасічник – К.: «Центр учбової літератури», 2005. – 298 с.
 7. Петрович Й. М. Організування промислового виробництва: Підручник / Й. М. Петрович – К.: Знання, 2009. – 328 с.
 8. Прохорова В. В. Д Організація виробництва: навч. посібник / В. В. Прохорова, О. Ю. Давидова. – Х. : Вид-во Іванченка І.С., 2018. – 275 с.
 9. Скрибінська З.М. Економіка та організація виробництва: Навчальний посібник / З. М. Скибінська, Т. Т. Гринів. — К. : Знання, 2012. — 299 с.
 10. Шваб Л. І. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. І. Шваб. – [4-те вид.]. – К.: Каравела, 2007. – 684 с. Швайка Л. А. Планування діяльності підприємства: Навч. посібник / Л. А. Швайка. – [4-те вид.]. – Львів: „Новий Світ-2000”, 2006. – 268 с.
 11. Шегда А. В. Економіка підприємства: збірник тестів і задач : Навч. посіб. / А. В. Шегда - К. : Центр учбової літератури, 2010. - 240 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] .
– Режим доступу: URL: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
3. Офіційний сайт бібліотеки економіста [Електронний ресурс].
– Режим доступу : <http://library.if.ua>.
4. Офіційний сайт Першої української електронної бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://pidruchniki.com.ua>.

**Взірець екзаменаційного білету з фахового вступного
випробування**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Тести:

1.1. Потокова лінія – це:

- а) набір деталей та інструментів, необхідних для виготовлення певного виду продукції;
- б) сукупність робочих місць, розміщених за ходом технічного процесу і призначених для одночасного виконання закріплених за ними операцій;
- в) сукупність обладнання, яке використовується у виробничому процесі;
- г) поєднання інструментів, обладнання та праці людини.

1.2. Існують такі методи організації виробництва:

- а) одиничний, серійний, масовий;
- б) поточковий, непоточковий;
- в) автоматизований, неавтоматизований;
- г) основний та допоміжний.

1.3. За календарними періодами витрати бувають:

- а) поточні, одноразові;
- б) змінні, постійні;
- в) прямі, непрямі;
- г) довгострокові, середньострокові, короткострокові та оперативні.

1.4. Підприємство набуває прав юридичної особи з дня:

- а) виготовлення печатки підприємства;
- б) державної реєстрації;
- в) відкриття розрахункового рахунку;
- г) складання плану діяльності на майбутнє.

1.5. Виробничий процес включає такі основні елементи:

- а) засоби праці, предмети праці, праця людини;
- б) засоби праці, основні та допоміжні технологічні операції;
- в) основні операції, стадії та обслуговування;
- г) засоби праці та необхідні матеріали.

1.6. Відрядна оплата праці здійснюється відповідно до:

- а) кількості відпрацьованого часу;
- б) норм часу та розцінок за комплекс робіт;

в) кількості виробленої продукції;

г) чисельності персоналу.

1.7. Банкрутство – це:

а) неспроможність підприємства (організації) задовольнити вимоги кредиторів щодо оплати товарів, робіт, послуг, а також забезпечити обов'язкові платежі в бюджет і позабюджетні фонди;

б) комплекс послідовних взаємозв'язаних заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного, соціального характеру, спрямованих на виведення суб'єкта господарювання з кризи і відновлення або досягнення ним прибутковості та конкурентоспроможності;

в) відсутність коштів в касі підприємства;

г) процес фінансового оздоровлення підприємства.

1.8. До промислово-виробничого персоналу належать:

а) керівники;

б) працівники медпункту заводу;

в) робітники;

г) стажери.

1.9. Рентабельність продаж визначається:

а) відношенням чистого прибутку від реалізації до виручки від реалізації;

б) відношенням чистого прибутку до середньої вартості майна підприємства;

в) відношенням чистого прибутку до собівартості реалізованої продукції;

г) відношення чистого доходу до чистого прибутку.

1.10. Часовий прояв продуктивності праці відображає:

а) кількість виготовленої підприємством продукції за одиницю часу, витраченого на її виробництво;

б) кількість виготовленої підприємством продукції одним працівником підприємства;

в) кількість праці, витраченої працівниками для виробництва визначеної продукції;

г) кількість виготовленої продукції за рік.

2. Тести

2.1. Які цехи виготовляють продукцію, що визначає профіль та спеціалізацію підприємства:

а) основні;

- б) допоміжні;
- в) обслуговуючі;
- г) заготівельні.

2.2. Валова продукція підприємства - це:

- а) загальна вартість усіх видів готової продукції, робіт та послуг виробничого характеру та послуг населенню;
- б) вартість продукції підприємства без врахування матеріальних витрат та амортизації;
- в) вартість товарної продукції підприємства з врахуванням залишків напівфабрикатів власного виробництва на початок та кінець року;
- г) обсяг готової продукції.

2.3. Сукупність підрозділів, які прямо не беруть участі у створенні основної (профільної) продукції підприємства, але своєю діяльністю сприяють роботі основних цехів, називають:

- а) виробничою інфраструктурою;
- б) інфраструктурою;
- в) соціальною інфраструктурою;
- г) соціальною сферою.

2.4. Календарне планування – це:

- а) деталізація виробничої програми в часі;
- б) створення умов збуту;
- в) завдання МТЗ;
- г) створення сприятливих умов для працюючих.

2.5. Товарна продукція – це:

- а) вся продукція у вартісному виразі, незалежно від ступеня її готовності;
- б) обсяг валової продукції;
- в) загальна вартість усіх видів готової продукції;
- г) обсяг реалізованої продукції.

2.6. Об'єктом науки планування є:

- а) підприємство, цех, дільниця;
- б) матеріальне виробництво;
- в) методи виробництва продукції;
- г) ресурси підприємства.

2.7. Працівник, який приймає участь у господарській діяльності підприємства тільки особистою працею – це:

- а) власник;

- б) інвестор;
- в) акціонер;
- г) найманий працівник.

2.8. *Короткостроковий план охоплює період:*

- а) до 1 року;
- б) від 1 до 3 років;
- в) від 3 до 5 років;
- г) від 5 до 10 років.

2.9. *Найбільший за складністю та обсягом вид ремонту:*

- а) середній;
- б) капітальний;
- в) малий;
- г) поточний.

2.10. *Масове виробництво характеризується:*

- а) великими обсягами випуску;
- б) періодично повторювальними серіями виробництва;
- в) виготовлення виробів в одиничному екземплярі;
- г) широкою номенклатурою продукції.

3. Задача

Початкова вартість основних фондів 240000 грн., а нормативний строк служби – 5 роки. Нарахувати амортизацію за допомогою методу зменшення залишкової вартості.

4. Задача

Розрахувати середньооблікову чисельність основних робітників-відрядників, якщо планова трудомісткість виробничої програми – 8225 нормо-год., явковий фонд часу – 1280 годин, очікуваний коефіцієнт виконання норм – 1,05, а коефіцієнт явки – 0,85.

5. Задача

Розрахувати загальний показник рентабельності продукції та рентабельність окремих видів продукції за даними таблиці. Зробити висновки.

Асортимент	Річний обсяг реалізації, од.	Повна собівартість, грн.	Відпускна ціна, грн.
Виріб А	2300	335,00	355,00

Виріб Б	3100	82,00	88,00
Виріб В	4500	66,00	70,00
Виріб Г	2800	211,00	219,00

Критерії оцінювання

Для конкурсного відбору осіб, які склали фахове вступне випробування використовується конкурсний бал, який обчислюється за шкалою від 100 до 200 балів.

Виконання всіх завдань з двох навчальних дисциплін оцінюється максимально у 200 балів, кожне із завдань – максимально 40 балів.

Конкурсний бал для вступу на навчання для здобуття ступеня бакалавра за спеціальностями 051 «Економіка» на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста розраховується за формулою:

$$\text{конкурсний бал (КБ)} = \text{П1} + \text{П2} + \text{П3},$$

де П1 - оцінки зовнішнього незалежного оцінювання або вступних іспитів з української мови і літератури (за шкалою від 100 до 200 балів),

П2 - оцінки зовнішнього незалежного оцінювання або вступних іспитів з математики (математики або історії України для небюджетних конкурсних пропозицій) (за шкалою від 100 до 200 балів),

П3 - оцінка фахового вступного випробування (за шкалою від 100 до 200 балів).

Мінімальні значення кількості балів з фахового вступного випробування для вступу на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, з якими вступник допускається до участі у конкурсі не менше ніж 100 балів.

Критерії оцінювання тестових завдань

Блок тестових завдань з кожної дисципліни складається з десяти запитань. До кожного тестового запитання пропонується чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо вибрана і позначена правильна

відповідь. Завдання вважається невиконаним у випадках: а) позначено неправильну відповідь; б) позначено два або більше варіантів відповіді, навіть якщо серед них є правильна відповідь; в) правильну відповідь не позначено взагалі.

Кожна правильна відповідь оцінюється в 4 бали, таким чином максимальна кількість балів за вірно виконаний один блок тестових завдань становитиме 40 балів, за два блоки – 80 балів.

Критерії оцінювання практичних завдань

Результати виконання одного практичного завдання оцінюються максимально у **40 балів** з таким розподілом за шкалою:

31–40 балів – вступник демонструє високий рівень практичних умінь та навичок у розв’язуванні завдання, володіє основними методами його виконання з правильним застосуванням економіко-математичних формул, дотримується усіх вимог щодо його оформлення, правильно і чітко самостійно формулює висновки, але при цьому допускає несуттєві помилки.

21–30 балів – вступник демонструє достатній рівень практичних умінь та навичок у розв’язуванні завдання, володіє основними методами його виконання з правильним застосуванням економіко-математичних формул, але допускає незначні порушення щодо послідовності виконання практичних дій, несуттєві помилки та неточності у самостійному формулюванні висновків.

11–20 балів – вступник демонструє посередній рівень практичних умінь та навичок у розв’язуванні завдання, недостатньо володіє методикою його виконання, допускає суттєві помилки при розв’язуванні задач, нечітко обґрунтовує висновки.

0–10 балів – вступник демонструє низький рівень практичних умінь та навичок у розв’язуванні завдання, недостатньо володіє методикою його виконання, допускає принципово суттєві помилки, демонструє нездатність застосування набутих знань при розв’язуванні практичних завдань та формулюванні обґрунтованих висновків.

При вирішенні задач бали можуть бути зняті за неправильний хід рішення задачі, відсутність висновку, неправильні розрахунки, відсутність пояснень до задачі.

Таким чином, результати оцінювання вступного фахового випробування для вступу на здобуття ОС бакалавр за спеціальністю

051 «Економіка» відповідно до визначених об'єктивних критеріїв визначаються шляхом сумування отриманих балів з кожної дисципліни (табл. 2).

Таблиця 2

**Таблиця підсумкового оцінювання результатів
фахового вступного випробування**

Екзаменаційні завдання	Бали за навчальними дисциплінами:	
	Економіка і фінанси підприємства	Планування та організація діяльності підприємства
Блок тестових завдань	40	40
Практичне завдання	80	40
Разом:	120	80
	200	

УВАГА! У разі використання заборонених джерел вступник на вимогу викладача залишає аудиторію, а його екзаменаційна робота не оцінюється.